

Lūžta gikas

18 |

NEATSIPALaiduok, kol neatplaukei į uostą

„Byrame“, – tik tiek parašiau III etapo jachtos kapitonui Taurui Rymoniui.
Atsakė: „To ir reikėjo tikėtis, laikykis!“

– Iš įrašų jachtos dienoraštyje

Neslėpsiu – kai buvo sumąstytas šis projektas, rinkausi tarp dviejų etapų, kuriuose norėjau dalyvauti. Tai buvo Horno rago aplenkimas arba Indijos

vandenyno perplaukimas ties riaumojančia keturiasdešimtąja lygiagrete. Pasi- rinkau paštaraį etapą, nes tikimybė patirti audrą čia buvo didesnė. Tačiau tąsyk nenumačiau, kad rimčiausi išbandymai manęs lauks gimtojoje Baltijos jūroje paskutiniame, vienuoliktame, Odisėjos etape, kuriame plaukiau kaip jachtos kapitonas.

Iš Oslo plaukdami Kategato sąsiauriu artėjome prie Kopenhagos. Buvo labai nerami, vėjuota naktis. Kategato sąsiauris garsėja tuo, kad iš Baltijos jūros ištekancios srovės sukelia stačias bangas, kurios nuožmiai talžo laivus. Tad plaukti iš tiesų buvo nelengva. Vidurdienį bangos kiek aprimo, įgula pietavo denyje, tolumoje jau matėsi krantas, Kopenhagos priemiesčiai, tik štaiga kažkuris šūktelėjo: „Žiūrėkit į giką, žiūrėkit, kas darosi!..“

Gikas – tai prie stiebo pritvirtintas skersinis, laikantis pagrindinės burės, arba groto, apačią. Jis tiesiog akyse pradėjo linkti per pusę. Pokši, lakšto kniedės, o gikas dalijasi į dvi dalis kaip sulėtintame filme. Dar akimirka, ir lūžęs buomas būtų suplėšęs pagrindinę burę, be kurios jachta nebūtų galėjusi plaukti.

Įgulos vyrai metė, ką turėjo rankose – kas puodelius, kas dubenėlius – ir puolė gaudyti belūžtančio giko. Suėmę rankomis neleido jam išsiskėsti.

Pakeitėme plaukimo kursą; vėjas groto nešpaudė, tad ramiai nuleidome burę, padėjome ant denio sulūžusį giką, įjungėme variklį ir taip nuplaukėme paskutines jūrmyles iki Kopenhagos uosto.

Buvo vasaros savaitgalis. Atostogų metas. Vis dėlto kranto komandai pavyko rasti meistrą, kuris sutiko atvažiuoti į uostą apžiūrėti mūsų giko. Apžiūrėjęs pasakė: „Gerai, per savaitę sutvarkysiu.“ Negalėjome laukti savaitės. Po kelių dienų privalėjome pasiekti Gdanską. Po savaitės turėjome jau būti Peterburge. Viskas suplanuota, visur numatyti renginiai ir sutikimai. Ilgų ilgiausiai galėjome sugaišti parą. Vaikinas papurtė galvą: „Tai neįmanoma.“ Sakau: „Kai nori, viskas įmanoma.“

Jis gūžtelėjo pečiais, privairavo transportinį autobusiuką, mes užkėlėme ant stogo giką, autobusiuko stogas įlanko, vaikinas vėl gūžtelėjo ir lėtai nuvažiavo.

Lygiai po paros, sekmadienio popietę, matom: privažiuoja tas pats autobusiukas įlinkusiu stogu su jau sutvarkytu giku. Lyg dabar regiu to vaikino

veidą: nuo nemigos paraudusios akys, pajuodę, įkrite paakiai, nenuplaunamais epoksidiniais klijais iki alkūnių apėjusios rankos. Kai nusikėlėme giką ir jam padėkojau, jis tyliai ištarė: „Šį savaitgalį ketinau susitaikyti su savo mergina. Aš jos taip ir nemačiau.“

Nieko jam neatsakiau. Tą akimirką neradau tinkamų žodžių, bet lig šiol negaliu pamiršti jo pasakytos frazės. Suvokiau, kad tas visai mums nepažįstamas žmogus, supratęs, koks yra mūsų plaukimo tikslas, atsisakė to, kas jam tąsyk buvo labai svarbu ir brangu.

Tačiau į Gdynę išplaukėme 12 valandų vėliau negu ketinome. „Amber-sail“ sutiktuvų proga mūsų kranto komanda organizavo vakarienę, į kurią

buvo pakviesti Lenkijos Seimo nariai, Gdynės meras, Lietuvos ambasadorius Lenkijoje, konsulas ir kiti aukšti pareigūnai. Sužinojusi apie mūsų gedimą, kranto komanda nusprendė, kad į vakarienę atplaukti nešpėsime, ir visiems pranešė, kad vakarienė vyks be mūsų. Iš tiesų, įvertinus nuotolį, orų prognozę, vėjo stiprumą, buvo aišku, kad sutartu laiku pasiekti Gdynę neturime jokių šansų.

Tačiau kai išplaukėme, pamačiau, kad vėjas ne visai toks, koks buvo prognozuotas, vadinasi, padidinę burių plotą, galėjome plaukti greičiau. Ypač jeigu didesnę burių plotą būtume išlaikę ir naktį. Žinoma, tai rizikinga, naktį genakerį²⁴ dažniausiai nuleisdavome. Sukviečiau įgulą ir pasakiau, kuo rizikuojame. Įgula sutiko, kad sutelktume visas pastangas ir pasiektume tikslą kaip galima greičiau. Vieningai sutarėme būti itin budrūs ir visą naktį plaukėme visomis burėmis.

Paryčiais matau, kad galime suspėti, kaip sakoma, vakarienės desertui. Įdienojus suprantu, kad spėjame ir karštam patiekalui, o vakarėjant tampa

24 Didelė pavėjinė burė.

Punsko lietuvių mokyklos auklėtiniai pasitinka jachtą Gdanske

aišku, kad spėjame ir šaltiems užkandžiams. Nuotaika laive gerėja, įgula dar darbingesnė. Burės darniai keičiamos, viskas daroma, kad plauktume kuo greičiau. Ir lygiai aštuntą valandą vakaro priplaukėme Gdynės uostą. Restoranas, kuriame numatyta vakarienė, įsikūręs uosto prieigose, matome, kaip prieš pat mus palei krantą pravažiuoja ambasadoriaus automobilis su vėliavėlėmis. Išvydę į uostą įplaukiančią jachtą su plazdančia didžiule trišpalve visi neteko amo. Atrodė neįtikėtina, kad išplaukę gerokai vėliau sugebėjome įveikti nuotolį ir atplaukti į uostą sutartu laiku. Tąsyk dar kartą įsitikinau, kad niekada negalima pasiduoti, niekada negalima nuleisti rankų ir niekada neturi būti vietos žodžiui „Viskas...“

Tačiau tuo paskutinio, vienuolikto, etapo negandos nesibaigė. Palikome Lenkijos vandenį ir įplaukėme į Stokholmo salų archipelagą. Vietovė akmenuota, sala prie salos. Pirmasis archipelago uostas – Sandhamnas. Buvo masiškai Skandinavijoje švenčiamų Joninių išvakarės. Uostas pilnutėlis laivų. Stiebas prie stiebo, iš tolo atrodo taip, lyg būtų prismaigstyta degtukų. Dairausi, kur būtų tuščia vieta, tinkama prisišvartuoti tokiam dideliame laivui kaip „Ambersail“. Tik štaiga iš variklių skyriaus pasigirsta keistas garsas ir variklio gaudesys nutyla. Linkus šoka žiūrėti, kas įvyko, atidaro variklio skyrių, o iš jo plūsteli tirštas kamuolys juodų dūmų. Pirmą mintis – gaisras. Tačiau Linkus šūkteli: „Pauliau, neturim variklio.“ Variklis perkaito. Matyt,

Antanas Danys

nuo nuolatinės vibracijos, nuolatinio bangų daužymo per tuos ilgus devynis plaukimo vandenynais mėnesius atsikratė ir nusimovė aušinimo sistemos žarna ir perkaitęs variklis užgeso. Burinei jachtai švartuotis uoste be variklio yra tas pat, kas tirštai pristatytoje stovėjimo aikštelėje statyti automobilį be stabdžių. Praktiškai misija neįmanoma.

Kaip be variklio sustabdyti pilnai pakrautą 20 tonų sveriantį laivą, sliuogiantį vandens paviršiumi tiesiog iš inercijos? Suvokiame, kad sustosime slydę, kai užges slydimo pagreitis. O kadangi vėjas pučia nuo kranto, sustojusius mus nupūs atgal. Nutėkš tiesiai ant akmenų, esančių kitoje sąsiaurio pusėje už kelių šimtų metrų. Turėjome tik vieną šansą iš vieno. Arba prisišvartuosime iš pirmo karto, arba po dviejų trijų minučių būsime nublokšti ant akmenų.

Maža to, dar turėjome susirašti vietą, į kurią būtų galėjusi įsisprausti mūsų 20 metrų jachta, todėl jachtos slydimo inercijos turėjo pakakti priplaukti prie tiltelio. Ir sustabdyti jachtą reikėjo būtent prie to tiltelio, kad ji neatsitrenktų į greta jau stovinčius kitus laivus.

Prie vairo kapitonas dar ramesnis nei prieš pat įvykį. Jis praneša, ką darysime, ir duoda visiems komandas, o pats nuvairuoja laivą prie pat krantinės.

Vieni iš plaukiančios jachtos šoka ant prieplaukos, kiti paduoda virves, ir laivas stebuklingai sustoja per pusmetrį nuo didelio katerio, kurio šeimininkas dar kelias minutes žiūri į mus išsižiojęs.

Tik tuomet supratau, kodėl iš toliau įplaukimą stebėję uosto darbuotojai tarė: „Nice landing.“²⁵

– Iš XI etapo įgulos nario ANTANO DANIO dienoraščio

Nusižiūrėjau laisvą plotelį išorinėje uosto pusėje. Liečiau, kad pusė įgulos šoktų į krantą ir gaudytų išmetamas virves, o pagavę kuo skubiau pervertę jas, apsuktų už bet ko ir pasiėmę galą bėgtų priešinga kryptimi, nei plaukia laivas. Tik šitaip galėjome sustabdyti jachtą.

Prie tiltelio plūduriavo kelių milijonų eurų vertės kateris. Jo savininkas stovėjo lyg štabo ištiktas ir nušėręs žiūrėjo į mus. Užuot gaudęs virvę ir bėgęs kartu su įgulos vyrais, jis, rodės, suakmenėjo. Pamatęs, kaip smailus „Ambersail“ priekis artėja prie jo plastmasinio katerio laivagalio, jis nušėro, jo žandikaulis atvėpo. Jeigu nebūtų pavykę jachtos sustabdyti, prabangiame kateryje ji būtų prakirtusi išpūdingą skylę.

Pašėbėję, koku greičiu atplaukiame, nuo kranto garsiai rėkdami link mūsų pasileido du uosto prižiūrėtojai. Pribėgę ėmė plūstis ir bartis, kaip drįstame tokiu greičiu įlėkti į pilną laivų uostą. Visuomet, kai įvyksta koks nors konfliktas ir kai viena pusė audringai reiškia nepasitenkinimą, nebandau nieko perrėkti, pertraukti. Visada leidžiu žmonėms išsikrauti. Tuomet atsiprašau už nepatogumus ir ramiai paaiškinu, kodėl pasielgiau taip, o ne kitaip. Paaiškinau, kad sustojome be variklio. Ir tada jie pasakė: „Nice landing...“

Pagaliau sutvarkę visus gedimus po devynių mėnesių Odisėjos priplaukėme Klaipėdą. Atrodė, kad jau viskas praeityje, viskas apiplaukta, visur spėta, planuoti susitikimai įvykę. Odisėjos žygis baigtas. Priešaky – gimtasis krantas.

25 Gražus nusileidimas.

Atplaukėme vidurdienį, iki iškilmingo vakarinio renginio laiko turėjome į valias. Atskrido užsakytas malūnsparnis su operatoriumi ir fotografu, jūroje surengėme laivo fotosesiją. Su įvairiomis burėmis, įvairiais kursais. Visos gražiausios nuotraukos iš sraigtašparnio padarytos būtent tąsyk, laukiant liepos 5 dienos sugrįžimo iškilmių.

Po fotosesijos kranto komanda internetu atsiuntė mums vakaro scenarijų, kuriame buvo smulkiai, minutė po minutės, surašyta, kelintą turime įplaukti į uostą, kelintą prasidės tiesioginė transliacija, kada bus reklaminė pauzė, kurios metu mes nuleisime bures ir įsuksime į uostelį, kada mes švartuosimės, kada su visa įgula užlipsime ant scenos ir taip toliau. Patvirtinu, kad viskas tinka,

Gerardas Linauskas

viskas gerai, ir kuo ramiausiai nusileidžiu į kajutę. Praisiuosi, rengiuosi, įgula užsiėmusi savais reikalais – kas užkandžiauja, kas snūduriuoja, o vairininkas džiaugiasi pakilusiu vėju ir skrodžia bangas. Niekas neduoda jokių komandų...

Ir staiga išlipęs ant denio pamatau, kaip toli mes esame nuo Klaipėdos. Siaubas! Aš nepastebėjau, kad pakilo vėjas ir mes nuplaukėme tolyn nuo uosto. Atrodė, buvome čia pat, kelis sykius praplaukėme pro pat uostą, pro pat vartus, matėme mus pasitikti susirinkusias jachtas, sveikinomės su jomis. Jau buvome grįžę. Patys sau misiją jau buvome įvykdę. Apiplaukėm, nusifotografavom. Bet... nesudalyvavom.

Įvertinęs laivo plaukimą didžiausiu greičiu, visomis burėmis, paskaičiavau, kad pagal scenarijų mes vėluosime 40 minučių. Tie, kas žino, kas yra tiesioginė transliacija, suvokia, ką tai reiškia. Kai likus septynioms minutėms iki tiesioginės transliacijos paskambinau režisieriui Gerardui Linauskui ir pasakiau, kad vėluosime 40 minučių, anapus stėjo baugi tylą. Trumpas „Supratau“ ir staigiai atmetas ryšys. Nes režisieriui teko žaibiškai viską perplanuoti. Visą transliacijos eigą, nuoseklų kilimą link kulminacijos – viską. Mažai trūko, kad

būtume pavėlavę į 21 valandos giesmės giedojimą. Visi gieda, jachta buvo čia pat, o uoste jos nėra...

Retai gyvenime aš leidžiu sau šitaip atsipalaiduoti. Paprastai būnu įsitempęs iki galo, iki tol, kol pamatau rezultatą. Šį kartą per anksti apsidžiaugiau. Vienu neatsakingu poelgiu, vienu nepamatuotu atsipalaidavimu buvo galima sugadinti absoliučiai visą pusantrų metų įdirbį.

Man buvo gėda išlipti iš laivo. Buvo gėda pakilti į sceną... Užlipau, perdaviau vėliavą ir grįžau į jachtą. Tuomet, kai visi giedojo „Tautišką giesmę“, aš buvau laive. Giedojau jachtoje. Negalėjau būti su Odisėjos bičiuliais. Aš juos nuvyčiau ir jaučiau, kad neturiu teisės būti drauge su jais.

Vadovas privalo nuolat būti budrus ir matyti, kas vyksta jo įmonėje, jo laive. Iki pat galo – kol įplauks į uostą. Nebūtina nuolat visų tikrinti, kontroliuoti, tačiau kiekvieną akimirką reikia jausti bendrą situaciją. Pernelyg ankštyvas atsipalaidavimas gali būti pražūtingas, tai yra priežastis, kodėl ilgametės pastangos ir net patys gražiausi sumanymai kartais nueina perniek.

Atsiprašau, Gerardai.